
[2021-73-RE](#)

Causa 2021-73-RE

(Parramon Llavet c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 473-2021. Recurs d'empara

Sentència del 17 de gener del 2022

BOPA núm. 11, del 26 de gener del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 20 de setembre del 2021, per la representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 29 de gener del 2021, dictat pel Tribunal de Corts, i, contra l'aute del 21 de maig del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, i per extensió contra la sentència del 18 de gener del 2019, dictada pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració de l'article 3.2 de la Constitució en connexió amb el dret a la jurisdicció en termes generals, i, en particular, també amb els drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut, a l'assistència tècnica d'un lletrat, al recurs en els processos penals i a la defensa (article 10 de la Constitució), en connexió amb els drets a la llibertat i a la seguretat (article 9.1 de la Constitució) i a la vida privada (article 14 de la Constitució), i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari les vulneracions esmentades, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que reconegui el dret del recurrent a obtenir una resolució sobre el fons i que es retrotreguin les actuacions al moment processal oportú;

Vista la Constitució, especialment els articles 3.2, 9.1, 10, 14, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 12 d'octubre del 2021 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de novembre del 2021, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 18 de gener del 2019, el Tribunal de Corts, mitjançant sentència, va condemnar el Sr. Josep Parramon Llavet com a autor d'un delictes d'apropiació indeguda, no concorrent circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal, a una pena de 18 mesos de presó condicional, qualificada a l'abonament de la responsabilitat civil en un termini màxim de 3 mesos, amb un termini de suspensió de la condemna de 4 anys, i a la inhabilitació per a l'exercici de l'advocacia per un període de 5 anys, així com al pagament de les despeses processals causades, inclosos els honoraris de l'acusació particular a acreditar en període d'execució de sentència.

1.2. El Sr. Josep Parramon Llavet va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència, no obstant això, atesa la seva manca de compareixença reiterada, el 18 d'octubre del 2019, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual donava el recurs d'apel·lació per desistit.

1.3. El Sr. Josep Parramon Llavet va recórrer en empara tant la seva condemna, com el seu desistiment de l'apel·lació, i, el 19 de maig del 2020, el Tribunal Constitucional va inadmetre a tràmit aquest recurs (causa 2020-8-RE).

1.4. En fase d'execució de la sentència, el 26 de juny del 2020, la representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet va demanar la modificació de la sentència respecte de la pena accessòria d'inhabilitació per a l'exercici de l'advocacia per un període de 5 anys, considerant que havia estat condemnat a una pena complementària superior a la legal.

1.5. El 29 de gener del 2021, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual decidia desestimar aquesta petició.

1.6. La representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 21 de maig del 2021, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què decidia desestimar aquest recurs i confirmar l'aute del Tribunal de Corts del 29 de gener del 2021.

1.7. Després de demanar i d'obtenir la defensa i l'assistència lletrades gratuïtes (aute del Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2021), el 20 de setembre del 2021, la representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 29 de gener del 2021, dictat pel Tribunal de Corts, i contra l'aute del 21 de maig del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, i per extensió contra la sentència del 18 d'octubre del 2019, dictada pel Tribunal de Corts.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent al·lega que fonamentant-se en la seguretat jurídica i en el dret a la jurisdicció, reconeguts respectivament als articles 3.2 i 10 de la Constitució, la Sala Penal addueix que no pot modificar una sentència ferma en el moment de la seva execució, tot i reconèixer que el Tribunal de

Corts no podia legalment inhabilitar-lo per un període superior als 18 mesos.

- Segons el parer del recurrent, les resolucions impugnades que legitimen una condemna contrària a l'ordenament jurídic andorrà vulneren precisament la seguretat jurídica i el dret a la jurisdicció esmentats.
- Atès que no s'han respectat els límits legals establerts en el Codi penal aplicable en el moment dels fets, la resolució judicial ha de ser nul·la de ple dret.
- Considera que aquesta manera de procedir incorre en una clara arbitrarietat i en un abús de dret patent, perquè encara que es reconegui que la sentència condemnatòria és contrària a l'ordenament jurídic, ell ha de suportar la condemna, atesa la carència defensiva que li seria imputable.
- Afegeix que la Sala Penal indica que el procediment de modificació emprat no seria l'adient, sense precisar la via correcta, possiblement perquè el procediment per plantejar la reforma d'una sentència ferma que excedeix els límits del marc jurídic no existeix.
- El recurrent també al·lega que les resolucions impugnades vulneren els articles 7 i 8 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, en què s'estableix, respectivament, que una persona no pot ser condemnada a una pena més greu que aquella que era aplicable en el moment de la comissió dels fets i el dret al respecte de la vida privada i familiar, ja que es veu injustament privat de poder guanyar-se la vida i de mantenir la seva família i cita a tall d'exemple les sentències del Tribunal Europeu dels Drets Humans, Bagirov c/ Azerbaïdjan i Platini c/ Suïssa, en què es condemna les inhabilitacions professionals.
- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari les vulneracions esmentades, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que reconegui el dret del recurrent a obtenir una resolució sobre el fons i que es retrotreguin les actuacions al moment processal oportú.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal coincideix amb el Tribunal de Corts en què una vegada ferma la sentència mitjançant la qual s'imposa la inhabilitació professional del recurrent per un període de 5 anys, en el procediment d'execució no es pot sol·licitar la modificació o l'anul·lació d'aquesta mesura.
- Aquest fet es fonamenta en el principi de seguretat jurídica (article 3.2 de la Constitució) i en el dret a la jurisdicció (article 10 de la Constitució).
- No obstant això, el recurrent exposa que d'acord amb la llei aplicable en el moment de la infracció, la seva inhabilitació professional no hagués hagut d'excedir els 18 mesos (Codi penal del 23 de setembre del 2005, vigent fins al 30 d'octubre del 2013).
- L'article 38.2 a) establí en efecte que en el supòsit que tingui relació amb el delicte comès, el tribunal pot imposar per un termini no superior al de la més greu de les penes principals imposades en la sentència, la inhabilitació per a l'exercici de l'ofici o el càrrec, o sigui en aquest cas concret, per una durada de 18 mesos.
- Si bé la Sala Penal està d'acord amb aquesta interpretació, considera que no pot actuar d'ofici fora

de la seva competència o sortint del marc legal, substituint-se a les carències defensives del recurrent -advocat experimentat- el qual hagués hagut d'actuar de manera més útil i eficaç per defensar els seus interessos en el moment oportú.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal exposa l'*iter* processal de la causa, recordant que es va donar al recurrent per desistit del seu recurs d'apel·lació contra la sentència condemnatòria del Tribunal de Corts a causa de la seva incompareixença. Afegeix que el Tribunal Constitucional mateix va inadmetre a tràmit el recurs d'empara presentat pel recurrent contra aquest desestiment. Per tant, la condemna dictada pel Tribunal de Corts va esdevenir ferma i, doncs, immutable.
- El Ministeri Fiscal considera, per tant, que el recurrent no pot pretendre en el tràmit processal d'execució, una revisió de la sentència del Tribunal de Corts, i encara menys la seva anul·lació, per tal que es faci una retroacció del procediment, ja que en aquest cas es vulneraria el principi de seguretat jurídica, reconegut per l'article 3.2 de la Constitució, així com el principi d'immutabilitat de les resolucions judicials fermes, establert a l'article 88 del mateix text.
- Seguidament exposa que, en la sentència condemnatòria, el Tribunal de Corts en el moment d'interpretar la natura del delictes d'apropiació indeguda va tenir en compte la teoria del delictes permanent i va considerar que calia aplicar la Llei entrada en vigor el 31 d'octubre del 2013 i, per tant, va imposar una pena d'inhabilitació de 60 mesos. Segons el seu parer, aquest criteri interpretatiu no és ni inadequat, ni absurd, ni irraonable.
- No obstant això, el Ministeri Fiscal posa en relleu que el recurrent no havia efectuat cap al·legació respecte del seu desacord amb la pena d'inhabilitació imposada -ni en l'escrit de recurs d'apel·lació, del qual se'l va declarar desistit- fins que es va demanar la revocació de la pena condicional de presó privativa de llibertat a causa de l'impagament de la responsabilitat civil declarada.
- Segons el parer del Ministeri Fiscal, la manca de diligència processal del recurrent en el procediment principal, en què es defensava ell mateix, atès que és advocat, no pot obviar-se en període d'execució.
- Reconeix que hi pot haver una col·lisió de difícil sol·lució de dos drets establerts a l'article 3.2 de la Constitució: el dret a la seguretat jurídica, el qual té com a conseqüència la immutabilitat de les resolucions judicials fermes, i, el dret del condemnat a la no retroactivitat d'una disposició menys favorable.
- Per tal de garantir els interessos i els drets en presència, allò coherent seria mantenir la pena imposada de 60 mesos d'inhabilitació, mantenint el principi d'immutabilitat de les resolucions fermes, però dur a terme de manera efectiva l'execució en una extensió màxima de 18 mesos, pena establerta en la Llei aplicable en el moment dels fets. Es tractaria no de modificar una sentència, sinó d'executar-la dins els paràmetres d'extensió legalment establerts.
- El Ministeri Fiscal afegeix que la interpretació efectuada per la Sala Penal respecte del delictes d'apropiació indeguda, d'acord amb la qual la Llei aplicable seria aquella vigent abans del 31 d'octubre, no només implica que la pena d'inhabilitació màxima sigui de 18 mesos, sinó que també tindria com a conseqüència que la pena complementària comportés "*la privació dels drets inherents a l'exercici de la professió*" d'advocat, de conformitat amb l'article 45 del Codi penal i no la privació

del seu exercici durant aquell termini, amb les conseqüències que això comportaria pel recurrent que hauria de ser novament habilitat per poder exercir la seva professió.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara per la manca de vulneració del dret a la jurisdicció.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és una tercera instància, ni un tribunal suprem, ni un tribunal de cassació.

3.2. En aquest recurs d'empara el recurrent impugna l'aute del 29 de gener del 2021, dictat pel Tribunal de Corts, i, l'aute del 21 de maig del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, que confirma en apel·lació la decisió de desestimar la modificació de la pena pronunciada respecte del recurrent, en particular, la pena complementària de suspensió de l'exercici de la professió d'advocat per un període de 5 anys. El recurrent considera que les decisions impugnades vulneren els seus drets a la jurisdicció i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

3.3. Respecte d'aquesta qüestió, l'argumentació del Tribunal de Corts i la de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, d'acord amb la qual la sentència condemnatòria és ferma i definitiva i que no és possible modificar-la en la seva fase d'execució, com ho demanava el recurrent, és formalment lògica.

3.4. Cal destacar que el caràcter definitiu i ferm de la sentència esmentada, que es troba a l'origen de les resolucions actualment impugnades, es va establir en gran part a causa del recurrent mateix, que no va comparèixer davant la Sala Penal en el marc de l'apel·lació que havia formulat contra la decisió inicial del Tribunal de Corts, fet que va obligar a la Sala Penal a haver de constatar el seu desistiment. Aquesta darrera decisió va ser objecte d'un incident de nul·litat presentat pel recurrent, el qual posteriorment va impugnar la seva desestimació davant el Tribunal Constitucional que va declarar el recurs d'empara inadmissible a tràmit per manca de contingut constitucional (aute del 19 de maig del 2020, recaigut en la causa 2020-8-RE).

3.5. No obstant això, si bé la Sala Penal considera que la sentència condemnatòria és ferma i definitiva, al mateix temps reconeix que la pena complementària de suspensió de l'activitat professional per una durada de 5 anys és contrària a dret, ja que excedeix la durada prevista per la llei aplicable en el moment de la comissió dels fets, és a dir, 18 mesos.

3.6. Així mateix, si bé el Ministeri Fiscal estima que la durada de la pena complementària no pot ser modificada en fase d'execució de sentència, proposa que el Tribunal de Corts consideri l'execució de la pena complementària una vegada hagin transcorregut els 18 mesos.

3.7. Altrament dit, tant la Sala Penal com el Ministeri Fiscal reconeixen que la conseqüència de la seva interpretació respecte de la fermesa i del caràcter definitiu de la sentència condemnatòria serà que el recurrent hagi d'efectuar una pena complementària que no està fonamentada en Dret.

3.8. Sense oblidar que, sens dubte, la situació hagués sigut una altra si el recurrent no s'hagués desistit del seu recurs d'apel·lació, és clar que la durada de la pena complementària de suspensió de l'activitat professional del recurrent excedeix la durada prevista per la llei considerada aplicable -de

manera incidental- per la Sala Penal, i, que per tant, l'execució completa de la pena complementària situaria al recurrent en una posició no conforme a la llei aplicable, cosa que vulnera els seus drets fonamentals garantits per la Constitució.

3.9. Així doncs, és evident que aquesta situació vulnera el dret a la jurisdicció en base al principi de seguretat jurídica, el qual implica que el justiciable tingui la certesa que la pena que ha de suportar és conforme al dret en vigor en el moment en què va cometre el delicte pel qual se'l va condemnar.

3.10. En efecte, si és possible considerar que una sentència definitiva no pugui ser modificada en període d'execució, aquesta mera interpretació condueix, en aquest cas concret, a una situació fàctica il·lògica que consisteix a deixar que s'executi una sentència que la Sala Penal reconeix que està mal fonamentada en Dret, ja que va ser dictada sobre la base d'una llei que no era aplicable en el moment de la comissió del delicte. Aquesta contradicció també s'analitza clarament en l'escrit del Ministeri Fiscal, el qual constata el caràcter ferm i definitiu de la sentència condemnatòria alhora que proposa al Tribunal de Corts que decideixi l'acabament de la pena complementària una vegada hagin transcorregut 18 mesos.

3.11. Ara bé, el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, element essencial de la seguretat jurídica en un Estat de Dret, reconegut per l'article 10 de la Constitució, es troba, en aquest cas, menystingut per les resolucions impugnades respecte de la pena complementària.

3.12. En conclusió, s'ha d'atorgar l'empara al recurrent únicament pel que fa a l'execució de la durada de la pena complementària, ja que l'aute del 29 de gener del 2021, dictat pel Tribunal de Corts, i, l'aute del 21 de maig del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, duen a situar al recurrent, únicament en el punt esmentat, en una posició no conforme al dret, que vulnera els seus drets constitucionals.

3.13. Per aquests motius, aquest recurs d'empara ha de ser estimat i les decisions que s'acaben d'esmentar han de ser parcialment anul·lades pel que fa únicament a l'execució de la durada de la pena complementària.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara 2021-73-RE interposat per la representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet únicament en els termes anteriorment exposats.
2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.
3. Anul·lar l'aute del 29 de gener del 2021, dictat pel Tribunal de Corts, i, l'aute del 21 de maig del mateix any, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, únicament pel que fa a la durada de l'execució de la pena complementària.

4. Retrotreure les actuacions davant la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

5. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Josep Parramon Llavet, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 17 de gener del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Magistrat

Dominique Rousseau